

ישיבת הר עציון בית מדרש האלקטרוני (ב.מ.א.)

הפטרת השבוע

סידרת שיעורים ע"י הרב יהודה שביב

הפטרת לך לך

קוי ה' ילכו ולא ייגעו (ישעיה מ, כז-מא, טז)

א. בין הפרשה להפטרה

פרשת לך לך היא הראשונה לסיפור קורותיו של אבי האומה אברהם אבינו. ראשיתה בצווי ה' אליו להינתק מעברו המשפחתי והגיאוגרפי וסופה בציווי ה' אליו לקבוע בבשרו אות האמור להפריד בינו ובני ביתו לבין הסובבים אותו - ברית מילה. ובתווך-המון פרטים ואירועים מחייו, מאותם שיש להם משמעות לדורות, בחינת: "מה שאירע לאבות סימן לבנים" (ראה רמב"ן לפרק יב, ו).

הנבואה עפ"י דרכה אינה מרחיבה לדבר על אבות האומה שכן עיקר עניינה - דורו של הנביא והדורות הבאים. אם מדברים הנביאים באבות הרי זה כמין סניף וחיזוק לעיקרי דבריהם. כך מזכירה נבואת ישעיה את אברהם "זרע אברהם אהבי" (מא, ט). אך כלום הספיקה עובדה זאת כדי לקבוע את הנבואה הזאת כהפטרת הסדרה?

ב. אברהם האוהב ההולך

אכן ניתן לומר שהתואר הזה בו תואר אברהם כאן 'אברהם אוהבי' הוא המאפיין את אבינו אברהם. מכח האהבה נטש הוא את כל הקרוב אליו והלך אחר הדיבור האלהי אל ארץ לא נודעת.

לימים יזכיר נביא אחר את הליכתם של בני אברהם אחר הקב"ה ויאמר: "זכרתי לך חסד נעורידך אהבת כלולותיך, לכך את אחרים במדבר בארץ לא זרועה" (ירמיה ב, ב).

ומכח האהבה הוא אינו שוקט ואינו נח אלא הולך ממקום למקום לעשות נפשות ולקרוא בשם ה'. ההליכה המתמדת היא המאפיינת את המתואר אודותיו בפרשה, שכולה עומדת בסימן לך-לך, בסימן הולך ונסוע, ואף לקראת סופה פונה אליו ה' בקריאה להיות הולך "התהלך לפני והיה תמים" (יז, א).

והוא אמור לשמש כמין תמרור לבניו אחריו, להיות אף הם "קוי ה' יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו" (מ, לא).

ג. בחירה מתמדת

כדרך שאברהם הוא מהלך תדיר וכדרך שבניו אחריו קרויים להיות מהלכים תדיר, כן גם בחירתו של אברהם ("אתה הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם" - נחמיה ט, ז) היא תדירית. ואף זרעו נבחר תדיר, כפי שאומרת הנבואה: "ואתה ישראל עבדי יעקב אשר בחרתיך זרע אברהם אהבי בחרתיך ולא מאסתיד" (מא, ח-ט).

ואפשר שהנבואה גם משמיעה לדורות שבחירתו של אברהם לא הפכה אוטומטית את כל יוצאי חלציו לנבחרים. הבחירה בהמשך סלקטיבית היתה; מזרעו ולא כל זרעו - יעקב אשר בחרתיך, לאפוקי אחיו עשו ולאפוקי דודו ישמעאל ושאר בני הפלגשים אשר לאברהם.

ד. אברהם העברי איש מלחמה

ברם, נראה שבעיקרה נקבעה נבואה זאת כהפטרה בשל מסורת חכמים לגבי פרשנות של הפסוקים הבאים:

"מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו... ירדפם יעבור שלום ארח ברגליו לא יבוא. מי פעל ועשה קרא הדרות מראשו" (מא, ב-ד).

כלפי מי וכלפי מה הדברים אמורים? מגלה תיוב"ע; "מן איית בגלאי ממדינחא - אבר ה ס
ב ח י ר צ ד י ק י א". והדברים מורחבים הרבה במדרשים (ראה ב"ר מג) ובפרשנים שם בישיעה
(ראה רש"י ורד"ק ועוד).

ובכן מוזכרת כאן הולכתו של אברהם ממזרח מקדם. והנה מכל האירועים שאירעו לו כאן
בארץ כנען מדברת הנבואה על אחד בלבד, על מלחמת המלכים "יתן לפניו גוים וכו'".

מסתבר שהיה זה אירוע מרכזי בחייו של אברהם וסימן מרכזי לבניו אחריו, שהרי באירוע
זה משתתפות אומות רבות ושונות והיא מתייחסת לאנושות כולה.

יתר על כן, כאן מתחזרת האפשרות שאברהם הוא 'העברי' (בפרשת המלכים מוזכר הוא
בתואר זה כאמור: "ויבא הפליט ויגד לאברם העברי" - יד, יג). רצה לומר הוא יחיד כנגד עולם
ומלואו - "רבי יהודה אומר: כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד (ב"ר, מב).

ולעומת מה שנראה בפרשה כאילו נחצה העולם לשנים מחנה ארבעת המלכים מול מחנה
החמשה, הרי הביטוי אברהם העברי מלמד כי כל המלכים מעבר אחד ואברהם וביתו יחידים מן
העבר האחר.

בזה מגיע הניתוק בינו לבין אומות העולם לשיאו. לבניו אחריו הרי זו בשורת תקווה גם
נוכח אויבים רבים - "הן יבשו ויכלמו כל הנחרים בך... יהיו כאין וכאפס אנשי מלחמתך" (מא,
יא-ב).

ה. ירדפס יעבור שלום

אבל בו במקום שאתה שומע על מגע מלחמתי בין אברהם לבין אומות העולם, בו במקום
אתה שומע על תכליתו ועניינו של המגע עם אומות העולם.

"מי העיר ממזרח... - אמר ר' ראובן: ישנים היו אומות העולם מלבוא תחת כנפי השכינה, ומי העירן
לבוא לחסות תחת כנפיו? - אברהם... " (מדרש תהלים, ק').

אכן יש ולפי שעה צריך אף אברהם לאחוז בחרב כדי למלט את קרובו מידי מלתעות
הרשעים, אבל אין בכוחה של אפיזודה זאת לשכח את התכלית האמיתית של חייו ואת ייעודו.

כן גם לדורות יבואו, כח שניתן בהם לישראל לרדוף ולכלות את אנשי ריבם ומלחמתם משול
הוא ל"מורג חרוץ בעל פיפיות" (מא, טו), מורג בעזרתו ידושו התבואה, להפיק הימנה את התוך
האכיל והטוב, ולהפיץ לכל רוח את המוץ והקש.

כדי להרשם יש לשלוח בקשה לכתובת

MAJORDOMO@ETZION.ORG.IL

עם התוכן:

. GET YHE-TEST H-SUBSCRIBE

קיימת גם מערכת שיעורים באנגלית. כדי לקבל רשימת השיעורים, יש לשלוח בקשה
לכתובת:

LISTPROC@JER1.CO.IL

עם התוכן:

. INFO YHE-ABOUT

בשאלות אפשר לפנות למשרד הישיבה 02-9931-456 ולבקש את משרד האינטרנט, או לכתוב

לכתובת YHE@JER1.CO.IL

כל הזכויות שמורות 1997 ישיבת הר עציון